

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚИИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИ

**ТИББИЙ БИОЛОГИК ИШИНИНГ
МАЛАКА ТАВСИФНОМАСИ**

Тошкент-2020

ТИББИЙ БИОЛОГИК ИШИНИНГ
МАЛАКА ТАВСИФНОМАСИ
(5510900 - ТИББИЙ –БИОЛОГИК ИШ)

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2020 йил
“08” 09 даги 136 -сонли буйругининг 5 иловаси билан тасдиқланган

ТУЗУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Тиббий таълимни ривожлантириш маркази ва Тошкент тиббиёт академияси

МУНДАРИЖА

1.	Умумий қоидалар	5
1.1	Ушбу малака тавсифномаси давлат меъёрий ҳужжати бўлиб, куйидагилар асосида тузилган	5
1.2	5510900 – ТИББИЙ БИОЛОГИК ИШИ таълим йўналиши ФУНДАМЕНТАЛ ТИББИЁТ МУТАҲАССИСИ бўйича малака тавсифномаси давлат меъёрий ҳужжати бўлиб, куйидагиларни белгилайди	6
1.3	Ушбу малака тавсифномаси мўлжалланган	6
1.4	Фундаментал тиббиёт мутахассиси малака тавсифномаси ишлатилади	7
1.5	Фундаментал тиббиёт мутахассисининг касбий тайинланиши ва иш фаолиятининг шарт-шароитлари	7
2.0	Аҳоли саломатлигини сақлаш ва касалликларнинг олдини олишда (профилактикасида) Фундаментал тиббиёт мутахассисининг ўрни	8
2.1	Фундаментал тиббиёт мутахассиси билими	8
2.2	Фундаментал тиббиёт мутахассиси кўникмаси	8
2.3	Асосий назарий билимлар Фундаментал тиббиёт мутахассиси билиши керак	9
3	Аҳоли саломатлигини сақлаш ва касалликларнинг олдини олишда (профилактикасида) Фундаментал тиббиёт мутахассисининг ўрни	10
3.1	Умумий амалиёт шифокори ва педагогнинг мажбуриятлари	10
4.	Соғлиқни сақлаш бирламчи тизимида кўрсатиладиган тиббий ёрдам ҳажми	10
4.1	Кўрсатиладиган <i>тиббий ёрдам</i> даражасига кўра Фундаментал тиббиёт мутахассиси томонидан бажариладиган фаолият	10
4.2	(даволаш профилактика, диагностика ва ҳ.к.) тадбирларини ўтказилиши кўзда тутилган касалликлар рўйхати	11
5.	Фундаментал тиббиёт мутахассиси эга бўлиши шарт амалий кўникмалар Фундаментал тиббиёт мутахассиси куйидаги амалий кўникмаларга эга бўлиши керак	27
6.	Фундаментал тиббиёт мутахассисининг муносабатларига кўйилган талаблар Беморларга нисбатан Умумий амалиёт шифокори ва педагог томонидан кўрсатиладиган муносабат	33
7.	Узлуксиз касбий таълим ва Фундаментал тиббиёт мутахассисининг аттестацияси	34

1. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

Ўзбекистон Республикасида замонавий соғлиқни сақлаш тизимини яратишда энг муҳим устувор йўналиш бу аҳолига бирламчи тиббий-профилактика хизматларининг кенг имкониятлари, ўз вақтида ва юқори сифатини таъминлашдир. Қишлоқ врачлик пунктлари, қишлоқ оилавий поликлиникалари, оилавий поликлиникалар, тез тиббий ёрдам станциялари ва шошилич тиббий ёрдам муассасаларида ташкил этилган клиник диагностика лабораториялари маълум даражада кўп муаммоларни ҳал қилишга ёрдам берди. Бугунги кунда лаборатория диагностикаси, дифференциал диагностика ва асоратларни ривожланишини прогноз қилиш, айниқса, қишлоқ жойлардаги аҳоли саломатлиги ҳолатини мониторинг қилиш тизимида сифат яхшиланиш талаб этилади.

Замонавий талабларга жавоб берадиган мутахассисларни тайёрлаш учун фундаментал тиббиёт мутахассисининг ушбу малака тавсифи асосий ҳужжатдир.

Малакавий тавсиф универсал тиббиётда мутахассисларни тайёрлаш ва ишлашга қўйиладиган талабларни тартибга солишни (бирлаштирилишини) таъминлайди.

1.1. Ушбу малака тавсифномаси давлат меъёрий ҳужжати бўлиб, қуйидагилар асосида ишлаб чиқилган:

Малака тавсифи Умумий амалиёт шифокори ва педагогнинг тайёргарлиги ва фаолиятига бирлаштирилган, тизимлаштирилган талабларни таъминлайди.

Бу малака тавсифи Давлат меъёрий ҳужжати қуйидагилар асосида ишлаб чиқилган:

Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги қонуни ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 13 сентябрдаги 718-сонли “Тиббий хизматларнинг сифатини яхшилаш, тиббий кадрлар тайёрлашни янада такомиллаштириш учун бирламчи тиббий-санитария ёрдамида кўрилатган профилактика чораларининг самарадорлиги учун жавобгарликни ошириш тўғрисида”ги қарори.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 16 мартдаги “Шошилич тиббий ёрдам тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги ПҚ-4985-сонли қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 29 мартдаги “Ўзбекистон Республикасининг бирламчи соғлиқни сақлаш муассасалари фаолиятини ташкил этишни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги ПҚ-2857-сонли қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги "Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги ПҚ-2909-сонли қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 5 майдаги "Ўзбекистон Республикасида тиббий таълим тизимини янада ислоҳ қилиш чора-тадбирлари тўғрисида" ги ПҚ-2956-сонли қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 27 июлдаги "Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иктисодиёт тармоқлари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги ПҚ-3151-сонли қарори;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 27 сентябрдаги "Тиббий кадрлар тайёрлашни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги 769-сонли қарори.

2018 йил 5 июндаги "Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислохотларда фаол иштирокини таъминлаш буйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида" ги ПҚ-3775-сонли қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 25 июлдаги "Коронавирус пандемиясини юмшатиш, аҳолининг санитария-эпидемиологик осойишталиги ва саломатлигини сақлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги ПФ-6035-сонли фармони.

1.2. 5510900 – ТИББИЙ БИОЛОГИК ИШИ таълим йўналиши ФУНДАМЕНТАЛ ТИББИЁТ МУТАХАССИСИ бўйича малака тавсифномаси давлат меъёрий ҳужжати бўлиб, қуйидагиларни белгилайди:

- касбий тайинланиш, фундаментал тиббиёт мутахассиси фаолиятининг асосий қоидалари ва шартлари;
- фундаментал тиббиёт мутахассиси учун малака талаблари;
- фундаментал тиббиёт мутахассисининг сертификатига қўйиладиган талаблар;
- тиббий олий ўқув юртлари, соғлиқни сақлаш органларининг фундаментал тиббиёт мутахассисининг ўқитиш ва улардан фойдаланиш сифати учун жавобгарлиги

1.3. Ушбу малака тавсифномаси мўлжалланган:

- тиббий академия, институтлар ва уларнинг филиаллари, соғлиқни сақлаш органлари (ҚВП, ССП, қўшма корхона, тез тиббий ёрдам станциялари);
- соғлиқни сақлаш органлари;
- ушбу мутахассиснинг меҳнатидан фойдаланадиган вазирликлар, идоралар, корхоналар (муассасалар ва ташкилотлар);
- соғлиқни сақлашнинг маҳаллий органлари;

- тиббий муассасалар;
- тиббий бирлашмалар.

1.4. Фундаментал тиббиёт мутахассиси малака тавсифномаси ишлатилади:

- фундаментал тиббиёт мутахассиси учун машғулотлар мақсади ва мазмуни;
- фундаментал тиббиёт мутахассисининг касбий билим ва қўникмалар даражаси;
- тиббий ва тиббий-ижтимоий ёрдамнинг кафолатланган ҳажми.

кафолатланади:

- фундаментал тиббиёт мутахассисининг ўқитиш ва тематик такомиллаштириш дастурлари;
- таълимнинг турли босқичларида талабалар ва фундаментал тиббиёт мутахассислар тайёрлаш сифатини баҳолаш мезонлари;
- фундаментал тиббиёт мутахассисларни сертификатлаш учун стандарт талаблар;

ташқиллаштирилади:

- жараёни ўрганиш;
- тиббий олий ўқув юртларига давогарларни касбий йўналтириш.

ўтказилади:

- битирувчиларни сертификатлаш.

ҳужжатлаштирилади:

- муассасалар ва ташкилотлар билан фундаментал тиббиёт мутахассисларни ўқитиш учун тўғридан-тўғри шартнома-буюртмалар;
- фундаментал тиббиёт мутахассисларни йўллашда маҳаллий ҳокимият билан тузилган меҳнат шартномалари.

Малака тавсифномаси, фундаментал тиббиёт мутахассисларни тайёрлаш учун кафолатланган касбий минимумни акс эттирувчи давлат томонидан тартибга солинадиган талаблар билан бир каторда, мутахассиснинг буюртмачи ташкилотларининг ўзига хос шароитида, маълум бир университет битирувчиларини тайёрлаш даражасига қўйиладиган малака талабларининг минтақавий ва тармоқ хусусиятларини ўз ичига олиши мумкин.

1.5. Фундаментал тиббиёт мутахассисининг касбий тайинланиши ва иш фаолиятининг шарт-шароитлари:

Фундаментал тиббиёт мутахассиси - бу тиббий фундаментал фанлар бўйича тадқиқотлар олиб бориш, касалликнинг патогенези ва патоморфологиясининг молекуляр механизмларини аниқлаш, ички органлар касалликлари ёки асоратларни ривожланиш хавфини профилактика қилиш, лаборатория хизматининг ташкилий масалаларини ҳал қилиш, бошқариш

бўйича зарур назарий билимларга ва асосий амалий кўникмаларга эга бўлган малакали мутахассис. замонавий лаборатория ускуналари билан ишлайдиган, экспериментал моделлаштириш, режалаштириш асосларини биладиган, ҳар бир ёшдаги ва индивидуал ва ижтимоий-касбий гуруҳлар, шунингдек экология нуқтаи назаридан аҳолининг соғлиғини ҳимоя қилиш ва такомиллаштириш бўйича чора-тадбирларни асослаш, ишлаб чиқиш ва амалга ошириш учун лаборатория тадқиқотлари сифатини назорат қилиш. тиббиёт ва биологиянинг фундаментал йўналишлари бўйича илмий тадқиқотларни амалга ошириш.

Фундаментал тиббиёт мутахассиси ўз касбий фаолиятини Соғлиқни сақлаш вазирлиги тизимидаги тиббий ва биологик маъмурий ҳудудлардаги муассасаларида амалга оширади: йирик ихтисослаштирилган тиббий марказларнинг диагностика лабораторияларида, республика, вилоят, шаҳар ва туман клиник шифохоналарида; ортирилган мммунитет танқислиги синдромига (ОИТС) қарши курашиш учун лаборатория марказларида; ўта хавfli инфекцияларнинг олдини олиш лаборатория марказларида; ихтисослаштирилган диспансерларнинг диагностика лабораторияларида; бирламчи тиббий ёрдамда; республика, вилоят, туман санитария-эпидемиология муассасаларининг лабораторияларида; соғлиқни сақлаш тизимидаги органлар ва муассасаларда "Биологик тиббиёт иши" ихтисослиги бўйича олий тиббий маълумотли мутахассислар лавозимларининг намунавий номенклатураларида назарда тутилган тегишли лавозимларда; соғлиқни сақлаш органлари, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, маъмурий, илмий ва педагогик ишлар бўйича илмий-тадқиқот институтлари "Биологик тиббиёт фанлари" ихтисослиги бўйича олий тиббий маълумотли мутахассислар учун лавозимларнинг намунавий номенклатураларида назарда тутилган 5510900–Тиббий биология иши (Фундаментал тиббиёт мутахассиси) йўналиши бўйича – Фундаментал тиббиёт мутахассиси. лавозимида ишлайдилар.

2. ФУНДАМЕНТАЛ ТИББИЁТ МУТАХАССИСИ ИХТИСОСЛИГИГА МАЛАКА ТАВСИФНОМАСИ

2.1. Фундаментал тиббиёт мутахассиси билими:

Фуқаролар соғлиғини сақлаш, соғлом авлодни вояга этказиш, оналар ва болаларни ҳимоя қилиш, қарияларни ҳимоя қилиш, атроф-муҳитни ва ишлаб чиқаришни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг асосий қоидаларини, лаборатория хизматларини, лаборатория хизматларини ташкил этиш, бошқариш ва ташкил қилиш тузилмаси ва асосий принципларини билиш.

2.2. Фундаментал тиббиёт мутахассиси кўникмаси:

Тиббий этика ва деонтологиянинг асосий тамойилларини билиш ва уларга риоя қилиш, тиббиёт ва маданият соҳасида билимдон, раҳмдил, соғлом жисмоний ва маънавий, ҳалол ва принципиал бўлиш, лаборатория

хизматларини ташкил қилиш, автоматлаштириш, стандартлаштириш каби муҳим масалаларни ҳал қилиш, санитария қоидалари ва нормаларига риоя этилишини назорат қилиш, гигиеник стандартлар, уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятларини билиш, тарбиявий ишларнинг кўникмаларига эга бўлиш.

2.3. Асосий назарий билимлар

Фундаментал тиббиёт мутахассиси билиши керак:

- Экология асосларини, турли хил хавф омилларининг аҳоли саломатлигига таъсирининг ўзига хос хусусиятларини, одамларга зарарли таъсирини камайтириш учун гигиеник ва эпидемиологик тадқиқотларни ташкил этиш ва ўтказиш усулларини билиш.

- Тиббиётнинг асосий илмий ва амалий муаммолари ва ривожланиш истиқболлари ва унинг илмий-техникавий тараққиёт давридаги ролини тушуниш.

- Лаборатория хизматини ташкил қилишнинг асосий принципларига эга бўлиш, клиник ва лаборатор тадқиқотларни лаборатория сифатини назорат қилишни режалаштириш ва амалга ошириш.

- Олинган тест натижаларини таҳлил қилиш ва шарҳлаш ва сўровнома алгоритминини тузиш.

- Ўз фаолиятининг асосий турларини режалаштириш, ташкил этиш, амалга ошириш ва таҳлил қилиш, лаборатория хизматлари соҳасидаги бошқа мутахассислар ва ташкилотлар билан ҳамкорлик қилиш.

- Атроф-муҳит ва меҳнат муҳити ҳолатига қараб, ёши, жинси ҳисобга олинган ҳолда, аҳолининг соғлиғини сақлаш ва яхшилаш бўйича чора-тадбирларни асослаш ва ташкил этиш.

- Экспериментал моделлаш асосларини пухта ўргаш, тадқиқот режасини тузиш, илмий тадқиқотлар ўтказиш тамойилларини билиш, олинган натижаларни мантиқий таҳлил қилиш ва уларнинг асосида тегишли хулосалар олиш.

- Беморни кўшимча текшириш зарурлигини аниқлаш.

- Беморни кўшимча текшириш учун дастур таклиф қилиш, даволаш ва диагностика жараёнида иштирок этиш.

- Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг буйруқ ҳужжатларида назарда тутилган ҳужжатларни бериш.

- Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг буйруқларига биноан бирлаштирилган тадқиқот усулларини қўллаш.

3. АҲОЛИ САЛОМАТЛИГИНИ САҚЛАШ ВА КАСАЛЛИКЛАРНИНГ ОЛДИНИ (ПРОФИЛАКТИКАСИДА) ФУНДАМЕНТАЛ ТИББИЁТ МУТАХАССИСИНИНГ ЎРНИ

3.1. Фундаментал тиббиёт мутахассисининг мажбуриятлари:

- фундаментал тиббиёт мутахассиси асосий ишининг йўналиши соғлиқни сақлаш ва профилактика қилишдир.
- фундаментал тиббиёт мутахассиси функционал мажбуриятларининг қуйидаги рўйхати СВП / ССП ва СП шароитида амалга оширилади:
 - аҳолининг тиббий саводхонлигини ошириш;
 - соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш (жисмоний тарбия, спорт, тўғри овқатланиш, шахсий гигиена қоидаларига риоя қилиш ва бошқалар);
 - чекиш, гиёҳвандлик, спиртли ичимликларни ҳаддан ташқари истеъмол қилиш ва бошқа хавф омилларига қарши курашиш;
 - аҳоли ўртасида профилактика тадбирларини ўтказиш;
 - жароҳатлар, бахтсиз ҳодисалар, заҳарланишнинг олдини олиш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш;
 - даволаш ва профилактика муассасалари мутахассисларини жалб қилган ҳолда диагностика, соғломлаштириш ва реабилитация тадбирлари комплексини ташкил қилиш.

3.2 Малакали тиббий ёрдам кўрсатиш (қўшиш керак!)

Фундаментал тиббиёт мутахассиси малакали тиббий ёрдами икки тоифадаги хизмат турларини ўз ичига олади, улар қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Бириктирилган аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш, профилактик, санитар-гигиеник ва эпидемияга қарши тадбирларни олиб бориш.
2. Аҳолига сифатли тиббий ёрдамни кўрсатиш, ташхислаш ва динамикада кузатувни олиб бориш, болаларда кўп тарқалган касалликларнинг профилактикаси ва реабилитациясини амалга ошириш.

4. СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ БИРЛАМЧИ ТИЗИМИДА КЎРСАТИЛАДИГАН ТИББИЙ ЁРДАМ ҲАЖМИ

4.1. Кўрсатиладиган тиббий ёрдам даражасига кўра фундаментал тиббиёт мутахассиси томонидан бажариладиган фаолият:

- профилактика фаолияти (бирламчи, иккиламчи ва х.к.):

• аҳоли саломатлигини ҳимоя қилиш, скрининг, эмлаш, санитария-оқартув ва эпидемияга қарши ишларни вақтида олиб бориш;

- ташхисга оид фаолияти:

• клиник ва инструментал - лаборатория тадқиқот усуллари асосида болаларга

• касаллик ва патологик ҳолатига замонавий клиник ва лаборатор текширувлар асосида ташхис қўйиш;

- ташкилий-бошқарув фаолияти:

• бирламчи бўғинларда тиббий ходимларнинг меҳнатини ташкил этиш, функционал мажбуриятларни ва уларни амалга оширишнинг оптимал алгоритмини аниқлаш;

• меҳнатни муҳофаза қилиш ва хавфсизлик техникаси бўйича тадбирларни уюштириш, касбий касалликларни профилактика қилиш, экология хавфсизлигига амал қилиш ва уни таъминлаш устидан назорат қилиш;

• бирламчи бўғинларда ҳисоб юритиш-ҳисобот бериш бўйича тиббий ҳужжатларни юритиш;

• иш бўйича ёзишмалар (хизматдаги хатлар, таҳлилий материаллар, хатлар) ни юритиш;

4.2. Даволаш, профилактика, диагностик ва бошфа тадбирларнинг ўтказилиши кўзда тутилган касалликлар рўйхати:

4. ШОШИЛИНЧ ЁРДАМ

1. Қуйидаги касалликларга эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказишга ёрдам:

- Хушдан кетиш
- Анафилактик реакция
- Гипертермия
- Фебрил (гипертермик) хуружлар
- Барқарор бўлмаган стенокардия
- 1-даражали гипертензив криз
- Бронхиал астма хуружи
- Истерик реакциялар
- Ташқи ва кўп бўлмаган қон кетиш
- Ўткир эшакеми
- Алкоголдан ўткир заҳарланишнинг енгил ва ўртача оғирлик даражаси
- Ҳашаротлар, ҳайвонлар ва илонларнинг чақиши
- Эпилептик хурух
- Юзаки бегона жисм ва конъюнктивани зарарланиши
- Ташқи эшитиш канали ва бурунда бегона жисм
- Ҳар қандай даражадаги совуқ ва иссиқ уриши
- Сохта круп (енгил ларинго-трахеит)
- Ўткир сийдик тутилиши
- Ичак коликаси
- Гепатик колик
- Буйрак коликаси
- Кўкаришлар ва юзаки тери яралари

- Ҳаддан ташқари исиб кетиш
- Фимоз
- Ўткир психозлар, эпилептик ҳолат, алкогольдан алжираш
- Чикқан жойлар, жароҳатлар, синган жойлар
- Ички аъзоларнинг шикастланиши.
- Мия шикастланиши.
- Септик ҳолатлар
- Қон кетиши (назофарингеал, ўпка, қизилўнгач, ошқозон-ичак, буйрак, бачадон)
- Электротравма, чўкиш, осиш
- Ўткир экзоген заҳарланиш (заҳарланиш) ва гиёҳванд моддаларни ҳаддан ташқари ошириб юбориш
- Преагонал ва агонал ҳолатлар,
- Клиник ўлим.

2. Шошилиш ёки ихтисослашган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Кома (гипогликемик, гипергликемик, жигар, уремик, неврологик), мия шиши, преэклампсия, эклампсия.
- Қоллапс, шок (гиповолемик, қайта тақсимловчи, кардиоген ва обструктив).
- Ўткир нафас етишмовчилиги, ларингоспазм, бронхоспазм, ларингеал шиш, астматик ҳолат, бронхо-обструктив синдром, пневмоторакс, асфиксия
- Пароксисмал тахикардия
- Морган-Адамс-Стокс синдроми
- Миокард инфаркти
- Юрак астмаси, ўпка шиши
- 2-даражали гипертензив криз, тиреотоксик криз
- Мия қон айланишининг ўткир бузилиши (ишемик, геморрагик, вақтинчалик ишемик хуруж)
- Ўткир қорин
- Квинке шиши, Лайелл синдроми, анафилактик шок
- Тромбоэмболик синдром, тарқалган томир ичи синдроми, гомологик қон синдроми
- Юқори нафас йўллариининг бегона жисмлари
- Глаукоманинг ўткир ҳолати
- Ўткир буйрак етишмовчилиги. Анурия. Олигурия.

5. НАФАС ОЛИШ АЪЗОЛАРИНИНГ КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун керакли лаборатория текширувини амалга ошириш:

- ОРВИ, ўткир фарингит
- Ўткир трахеит
- Ўткир бронхит
- Сурункали обструктив бўлмаган бронхит
- Пневмония (шифохонадан ташқари ва нозокомиал, енгил кечиши)
- Бронхиал астма (I-II босқич)
- ЎСОК I-II даражали (А, Б гуруҳи)
- Бронхоэктаз (енгил кечиши)
- Сурункали нафас этишмовчилиги (I даража)

2. Шошилиш ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Сурункали обструктив бронхит, бронхиолит
- Бронхиал астма (III-IV босқич)
- ЎСОК III-IV даражали (С, Д гуруҳи)
- Пневмония (шифохонадан ташқари ва нозокомиал, ўртача ва оғир кечиши)
- Бронхоэктаз (ўртача ва оғир кечиши)
- Пневмокониоз
- Плевритлар
- Сурункали ўпка юраги
- Ўпка эмфиземаси, пневмосклероз
- Ўпка абцесси ва гангрена

6. ЮРАК ҚОН ТОМИР ТИЗИМ КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Артериал гипертензия (гипертензия, II ва III хавф)
- Атеросклероз
- ЮИК: Стабил стенокардия I-II ФС.
- ЮИК: постинфаркт кардиосклероз
- Миокардит (енгил кечиши)
- Аритмия (синусли тахикардия, синусли брадикардия, нодир монотоп экстрасистолия)
- Сурункали юрак этишмовчилиги I-II А даража.

2. Шошилиш ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Аритмиянинг хавфли турлари (экстрасистолия, пароксизмал тахикардия, хилпилловчи аритмия, синус тугунининг заифлиги, юрак стимуляторининг кўчиши, блокада ва бошқалар).
- Артериал гипертензия (гипертензия, III ва IV хавф)
- Семptomатик артериал гипертензия
- ЮИК. Стабил стенокардия III-IV ФС.
- ЮИК. Ностабил стенокардия
- ЮИК. Миокард инфаркти
- Миокардит (ўртача ва оғир кечиши).
- Перикардит
- Юқумли эндокардит
- Артериал гипертензиянинг криз билан кечиши
- Тугма ва орттирилган юрак нуқсонлари
- Кардиомиопатиялар
- IIБ-III даражали сурункали юрак етишмовчилиги.

7. МЕЪДА-ИЧАК ЙЎЛЛАРИ КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Гастроезофагиал рефлюкс касаллиги (I ва II даражали)
- Сурункали гастрит, дуоденит (енгил кечиши)
- Ошқозон ва 12 бармоқ ичак яра касаллиги (асоратланмаган ва енгил кечиши)
- Сурункали энтерит, колит (енгил кечиши)
- Ўт пуфаги ва ўт йўлларининг дискинезиаси
- Сурункали тошсиз холецистит (енгил кечиши)
- Сурункали нофаол гепатит (ноинфекцион этиологияли)
- Постхолецистэктомик синдром
- Ичакнинг таъсирланиш синдроми

2. Шошилиш ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Гастроезофагиал рефлюкс касаллиги (III ва IV даражали)
- Ўткир гастрит
- Сурункали гастрит (ўртача ва оғир кечиши)
- Ошқозон ва 12 бармоқ ичак яра касаллиги (асоратланган, ўртача ва оғир кечиши)
- Ўткир ва сурункали холецистит (ўртача ва оғир кечиши)
- Гепатобилиар йўлининг функционал бузилишлари (ўртача ва оғир кечиши)
- Сурункали энтеритлар, колитлар (қўзиш даври, оғир кечиши)
- Целиакия

- Вильсон-Коновалов касаллиги
- Жигар цирози
- Носпецифик яралли колит
- Крон касаллиги

8. БЎҒИМ ВА БИРИКТИРУВЧИ ТЎҚИМА КАСАЛЛИКЛАРИ:

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- остеоартрит
- остеохондроз
- остеопороз
- юрак нуқсонисиз сурункали ревматик касаллиги

2. Шошилиш ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Ўткир ревматик иситма
- Юрак нуқсонли сурункали ревматик касаллиги
- Рематоид артрит
- Анкилозли спондилит
- Реактив артрит (Рейтер касаллиги)
- Псориастик артрит
- Тизимли қизил югуруги
- Тизимли склеродерма
- Дерматомиозит
- Бошқа бириктирувчи тўқима касалликлари
- Тизимли васкулитлар
- Подагра

9. БУЙРАК ВА СИЙДИК ЙЎЛЛАРИ КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Ўткир пиелонефрит (асоратланмаган)
- Уретрит
- Цистит
- Баланит, баланопостит, фимоз
- Ўткир простатит
- Орхоэпидидимитлар (носпецифик)
- Энуруз (енгил шакли)
- Сийдик кислотаси диатези

2. Шошилишч ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Буйрак жомчалари ва сийдик йўлларида туғма нуқсонлар (сони, жойлашиши, ҳажми ва тузилиши)
- Ўткир пиелонефрит (асоратланган)
- Сурункали пиелонефрит
- Сурункали цистит, сурункали простатит
- Ўткир ва сурункали гломерулонефрит
- Буйрак амилоидози
- Ирсий нефропатия
- Буйрак-тош касаллиги
- Сурункали буйрак касаллиги
- Буйрак карбункули ва абсеси, паранефрит
- Сийдикни ушлаб тура олмаслик – энурез (оғир шакли)
- Сурункали простатит
- Гидронефроз
- Варикоцеле, мойк ва уруғ тизимчаси истиксоси
- Крипторхизм
- Эркакларда бепуштлик, эректил дисфункция, эрта эякуляция
- Пейрони касаллиги
- Простата беши яхши сифатли гиперплазияси ва простата саратони
- Буйраклар, сийдик пуфаги, мойк, жинсий олат ўсмалари

10. ҚОН ХОСИЛ ҚИЛУВЧИ ТИЗИМ КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Анемия (I ва II даражали темир танқислиги, B₁₂, I-даражали фолий-етишмаслиги анемияси)
- Лейкемоид реакциялар

2. Шошилишч ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Анемия (темир танқислиги, B₁₂, фолий-етишмовчилиги - ўртача даражадан оғиргача)
- Гемолитик анемия
- *Апластик анемия*
- *Гемофилия*
- *Тромбоцитопатиялар ва тромбоцитопениялар*
- Геморрагик васкулит

- *Ўткир ва сурункали лейкозлар*
- Миелом касаллиги
- Лимфогрануломатоз
- Нур касаллиги
- ДВС – синдром

11. ЭНДОКРИН ТИЗИМИ ВА МОДДАЛАР АЛМАШИНУВИНИНГ БУЗИЛИШИ КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Эндемик бўқоқ
- Экзоген конституциявий семириш
- Қандли диабет, 2-тури (асоратланмаган)
- Гипотирозидизм

2. Шошилишч ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Қандли диабет 1-тури
- Қандли диабетнинг 2-тури (оғир, асоратланган кечиши)
- Диффуз токсик бўқоқ
- Тирозидитлар
- Акромегалия, гигантизм
- Гипофизар нанизм
- Гипогонадизм
- Иценго-Кушинг касаллиги ва синдроми
- Қандсиз диабет
- Альдостерома
- Феохромоцитома
- Буйрак усти бези етишмовчилиги
- Қалқонсимон без ўсмалари

12. АСАБ ТИЗИМИ КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Мигрен, кучли бош оғриги
- Неврит ва невралгия
- Умуртка поғонасидаги оғриқ синдроми (рефлекс, радикуляр)
- Вегето-қон томир дистонияси

2. Шошилишч ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Ўткир полинейропатиялар
- Мия қон айланишининг ўткир ва сурункали касалликлари
- Паркинсон касаллиги
- Менингит, энсефалит, миелит, полимиелит
- Тарқоқ склероз
- Амиотрофик латерал склероз, сирингомиелия
- Болаларда церебрал фалажлик
- Ирсий касалликлар
- Эпилепсия
- Вестибуляр синдромлар (Менер синдроми, вестибуляр нейромалар ва бошқалар).
- Бош ва орқа мия ўсмалари
- Генетик касалликлари

13. РУҲИЙ БУЗИЛИШ ВА КАСАЛЛИКЛАР

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Неврозлар, енгил невротик касалликлар
- Ўткир алкоғолли мастлик, енгил ва ўртача оғир кечиши
- Енгил даражадаги депрессив ўзгаришлар
- Психосоматик касалликлар
- Болалар неврози

2. Шошилишч ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Реактив психозлар
- Психопатия ва бошқа шахсий касалликлар
- Шизофрения
- Ақлий заифлик
- Эпилепсия
- Психоактив моддаларни истеъмол қилиш натижасида ақлий ва хулқ-атвор бузилиши
- Жинсий ва жинсни аниқлаш бузилишлари
- Болалик ва ўсмирликдаги психологик ривожланишнинг бузилиши
- Болалик ва ўсмирликдаги хулқ-атвор ва ҳиссий касалликлар
- Ўртача ва оғир депрессив касаллик
- Соматоформ бузилиши

14. ЮҚУМЛИ КАСАЛЛИКЛАР

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- ОРВИ, грипп
- Вирусли гепатит А
- Эпидемик паротит (енгил кечиши)
- Кўк йўтал
- Қизамиқ, қизилча (енгил кечиши)
- Скарлатина (енгил кечиши)
- Гельминтозлар

Изоҳ: агар даволаниш пайтида ҳеч қандай самара кузатилмаса ёки беморнинг аҳволи обдирлашса, касалхонага ётқизиш ва мутахассиснинг маслаҳати зарур.

2. Шошилиш ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдам талаб қиладиган касалликларнинг диагностикасини амалга ошириш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Ҳаво-томчи инфекциялар (ОРВИ ва грипп - оғир кечиши, дифтерия, қизамиқ - оғир кечиши, қизилча - оғир кечиши, эпидемик паротит - оғир кечиши, қизилча - оғир кечиши, менингит, инфекция мононуклёз).
- Ичак инфекциялари ва инвазиялари (ич қотиши, паратифоид иситма, салмонеллёз, дизентерия, ботулизм, вабо, полимиелит, токсоплазмоз, эхинококкоз, лямблиоз, амибиёз, гельминтозлар)
- Б, С, Д вирусли гепатитлари
- Трансмиссив инфекциялар (безгак ва арбовирус инфекциялари)
- Зооноз инфекциялари (бруцеллёз, қутуриш, куйдирги, вабо).
- Тери инфекциялари (қизилўнгач, қоқшол)
- ОИВ инфекцияси
- Юқумли касалликлардаги фавкулотда вазиятлар (гиповолемик шок, ИТШ, анафилактик шок, мия шиши, ОПЭ, Уотерхауз-Фридерексен синдроми)
- Вирусли инфекция (цитомегаловирус инфекцияси, герпес вируси инфекцияси), сувчечак (оғир кечиши).

15. ТЕРИ-ТАИОСИЛ КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Себорея
- Сўгал, липомалар
- Одатий хуснбузарлар
- Ўчоқли алопеция
- Педикулёз

- Қичима
- Сурункали эшакеми
- Контактли дерматит
- Рангдор темиратки

2. Шошилич ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдам талаб қиладиган касалликларнинг диагностикасини амалга ошириш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Аллергодерматит
- Токсикодерма
- Пиодермия, псевдофурункулоз
- Нейродерматит
- Дерматофитоз
- Экзема
- Псориаз
- Қизил текис темиратки
- Герпес
- Мохов
- Пуфаклар
- Пигментли тери хосилалари
- Фотодерматоз ва қизил югурук
- Тери лейшманиози
- Зардоб касаллиги
- Ангиома, тери саратони
- Жинсий йўл орқали юкувчи инфекциялар (гонорея, сифилис, трихомониоз, кандидоз, хламидиоз, герпес, ОИТС)
- Витилиго

16. ТУБЕРКУЛЁЗ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Туберкулез касаллигини эрта ташхислаш
- Туберкулезнинг фаол бўлмаган даври

2. Шошилич ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Бирламчи туберкулез
- Ўчоқли ва яллиғланган ўпка туберкулези
- Ўпка туберкулёмаси
- Тарқоқ туберкулез
- Ўпка туберкулезининг деструктив шакллари

- Плеврит
- Ўпкадан ташқари аъзолар туберкулези

17. БОЛАЛАР КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Физиологик сариқлик
- Эрта туғилиш 1 даражаси
- Атопик дерматит
- Протеин-энергетик етишмаслиги
- Рахит
- Алиментар диарея
- Энурез
- Ўткир бронхит
- Сурункали бронхит (енгил кечиши)
- Бронхиал астма (енгил кечиши)
- Гастрит
- Ошқозон ва ўн икки бармоқли ичак яраси (асоратланмаган)
- Ўт йўллари дискинезияси
- Сурункали нофаол гепатит
- Сийдик йўллари инфекциялари
- Камқонлик (1-2 даража)
- Гиповитаминоз
- ОРИ (асоратланмаган)

2. Шошилиш ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Туғруқ асфикси ва туғилиш травмаси
- Эрта туғилиш 2 ва 3 даража
- Янги туғилган чақалоқнинг гемолитик касаллиги
- Бачадон ичи инфекциялари
- Гипоксик-ишемик энцефалопатия
- Бирламчи ва иккиламчи пиелонефрит
- Зотилжам
- Обструктив бронхит, бронхиолит
- Бронхиал астма (ўртача ва оғир)
- Миокардит
- Юракнинг ревматик касаллиги
- Туғма ва орттирилган юрак нуқсонлари
- Ички аъзоларнинг туғма аномалиялари

- Сепсис
- Балоғатга этмаган болаларнинг сурункали артрити
- Ошқозон ва ўн икки бармоқли ичак яра касаллиги (асоратланган)
- Сурункали фаол гепатит
- Жигар цирози
- Гломерулонефрит
- Тизимли касалликлар
- Дисметаболик нефропатия
- 3-даражали камқонлик

18. АКУШЕРЛИК ВА ГИНЕКОЛОГИЯ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Физиологик ҳомиладорлик
- Ҳомиладор аёлларни енгил турдаги қусиши
- Ҳомиладорликдаги гестацион гипертензиянинг енгил тури
- Туғруқдан кейинги даврдаги физиологик даволанишни бошқариш
- Лактостаз, гипогалактия
- Ҳомиладорликда 1-2 даражали анемия
- Ҳайз олди синдроми
- Климактерик синдром
- Ташқи жинсий аъзоларнинг ўткир ва сурункали яллиғланиш касалликлари
- Ҳайз кўриш циклининг бузилиши
- Контрацепция усуллари

2. Шошилиш ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Асоратланган ҳомиладорлик: кўп ҳомилалик, кўп сувлик, кам сувлик, бачадонда чандиклар, резус иммунизацияли ҳомиладорлик.
- Вояга этмаган болаларда қон кетиш
- Вагинал қон кетиш
- Соматик касалликлар билан ҳомиладорлик
- Ҳомиладорликда анемиянинг оғир шакли
- Ҳомиладор аёлларнинг ўртача ва оғир турдаги қусиши
- Гипертензив касалликлар: сурункали артериал гипертензия, оғир ҳомиладорлик гипертензияси, преэклампсия ва эклампсия.
- Ҳомиладорликни кўтара олмаслик. Ҳомилани тушиш хавфи
- Аборт ва уларнинг асоратлари
- Эрта туғилиш
- Бачадондан ташқари ҳомиладорлик

- Бепуштлиқ
- Эндометриоз ва миома
- Бачадон ва қин деворлари тушиши
- Аёл жинсий аъзоларининг неоплазмалари
- Бачадон бўйни ва бачадон патологияси

19. ХИРУРГИК КАСАЛЛИКЛАР

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Юзаки кесилган ва кўқарган яралар
- Фурункулар, гидраденит, лимфаденит (юз ва бўйин соҳаларидаги жойлашган яралардан ташқари)
- Ётоқ яралари
- Трофик яралар
- Тирноқларнинг ичга ботиб ўсиши
- Ануснинг ўткир ёрилиши
- Асоратланмаган ташқи геморрой
- Юмшоқ тўқималарнинг яхши сифатли ўсмалари (липома, атерома, сўгаллар ва бошқалар).

2. Шошилиш ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Чуқур кесилган ва кўқарган яралар
- Панариций, паронихия
- Фурункулоз, флегмона
- Асоратланган мастит
- Хўппозлар (тери ости ва ички аъзолар)
- Остеомиелит
- Парапроктит, тўғри ичакнинг тушиши
- Қорин бўшлиғи аъзоларининг ўткир касалликлари (аппендитсит, панкреатит, калкулозли холетситит ва бошқалар).
- Кўкрак бўшлиғи аъзоларининг ўткир касалликлари (очиқ, ёпиқ, клапанли пневмоторакс ва бошқалар).
- Чурра
- Тромбофлебит, варикоз касаллиги
- Рейно касаллиги
- Облестерловчи атеросклероз ва эндартериит
- Аорта аневризмаси

- Кўкс оралиғи аъзолари касалликлари (кўкс аъзолари жароҳатлари, медиастенит, юрак нуқсонлари ва бошқалар).
- Қизилўнгач касалликлари
- Қалқонсимон без касалликлари
- Оёқлар гангренаси (атеросклероз эндоартерит ва қандли диабет фонида оёқларнинг критик ишемияси)

20. ТАЯНЧ ҲАРАКАТ АЪЗОЛАРИ КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Ясси оёқлик
- Таянч фаолиятини бузилиши
- Тендосиновит, миозит
- Лангет ва шиналар қўйиш ва ечиш (оёқ-қўлларни иммобилизация қилиш)
- Синишлар
- Жароҳатлар ва чўзилишлар
- Тери ва тери ости тўқималарига зарарланишидаги яралар
- Жароҳатларнинг олдини олиш

2. Шошилиш ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Таянч-ҳаракат тизимининг туғма нуқсонлари
- Маймоқ оёқ
- Бурсит, синовит
- Чанок-сон бўғими дисплазияси
- Сколиотик касаллик
- Остеомиелит
- Анкилоз ва контрактуларлар
- Суяк ва юмшоқ тўқималар ўсмалари

21. ҚУЛОҚ, ТОМОҚ ВА БУРУН КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- ЛОР аъзоларининг шикастланиши, куйиши ва музлаши
- Бурун, қулоқ ва халқумда ёт жисм
- ЛОР аъзоларининг сарамаси
- Олтингугурт тиқини
- Бош айланиши, қулоқдаги шовқин
- Эшитиш қобилиятини йўқотиш ва карлик
- Қулоқ фурункули (асоратсиз)

- Ташқи отит
- Ўткир ва сурункали ўрта отит
- Бурун фурункули (асоратсиз)
- Ринит ва бурун бўшлиқлари яллиғланишининг ўткир ва сурункали шакллари
- Аллергик ринит
- Ўткир ва сурункали фарингит
- Сурункали тонзиллитнинг оддий шакли ва 1-даражали аллергик шакли
- Ангина
- Ўткир ва сурункали ларингит
- Кулоқ супрасини хондроперихондрити
- Ташқи эшитиш каналининг экземаси
- Отомикоз

2. Шошилиш ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш:

- Бурун, кулоқ аномалиялари
- Ташқи буруннинг деформацияси
- Сурункали ринит (гипертрофик шакли)
- Синуситлар (асоратланган)
- Бурун йўлининг қийшиқлиги
- Ўткир ва сурункали ўрта отит (асоратланган)
- Меньер касаллиги
- Эшитув нервининг ўткир неврити
- Кондуктив ва аралаш қарлик
- II-III даражали аденоид вегетацияси
- Нафас етишмовчилиги
- Сурункали тонзиллит (I-II даражали токсик-аллергик шакли)
- Парафарянгиал, паратосиллар, ютқин хўппозлар
- Юқори нафас йўллариининг инфекцион грануломалари (склерома)
- Ўткир эпиглотит
- Ютқиннинг сурункали стенози
- ЛОР аъзоларининг ўсимталари
- Яхши сифатли пароксизмал позицион бош айлашиши

22. КЎЗ КАСАЛЛИКЛАРИ

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувини амалга ошириш:

- Ўткир ва сурункали конъюнктивит
- Ўткир ва сурункали блефарит (енгил кечиши)
- Ячмен
- Дакриоаденит

2. Шошилинч ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Птерегиум
- Эктропион, энтропион, птоз
- Қовоқ абсцесси ва флегмонаси
- Халязион
- Блефарит (оғир кечиши)
- Дакриоцистит
- Филадельфия
- Склерит
- Кератит
- Увеит
- Рефрактив аномалиялар (близорукость, дальновзоркость, астигматизм, амблиопия)
- Катаракта
- Глаукома
- Гемофтальм
- Кўз тўр пардаси касалликлари (кўчиши, ЦВС тромбози, ЦАС окклюзияси, диабетик ретинопатия, ёшга боғлиқ бўлган макула дегенерацияси)
- Кўрув нерви касалликлари (неврит, димланиш, атрофия)
- Кўзнинг шикастланиши (жароҳатлар ва куйишлар)
- Кўз олмаси ўсмалари

23. СТОМАТОЛОГИК КАСАЛЛИКЛАР

1. Қуйидаги касалликларнинг олдини олиш, эрта ташхис қўйиш учун зарур бўлган лаборатория текширувларини амалга ошириш:

- Стоматит
- Глоссит
- Гингивит

2. Шошилинч ёки ихтисослаштирилган тиббий ёрдамни талаб қиладиган касалликларни ташхислаш учун зарур бўлган лаборатория текширувини ўтказиш :

- Патологик прикус
- Кариес
- Парадентоз
- Юз-жағ соҳасидаги ўсмалар ва ўсмасимон хосилалар
- Юз-жағ соҳасининг туғма нуқсонлари
- Юз-жағ соҳаси яллиғланиш касалликлари (абсцесс ва флегмона)

5. ФУНДАМЕНТАЛ ТИББИЁТ МУТАХАССИСИ ЭГА БЎЛИШИ ШАРТ АМАЛИЙ КЎНИКМАЛАР

Фундаментал тиббиёт мутахассиси қуйидаги амалий кўникмаларга эга бўлиши керак:

Тиббий лаборатория генетикаси соҳасида

- Лаборатория генетикасининг предмети ва вазифаларини билиш
- Лаборатория генетикаси усулларини билиш
- ПЗР лабораториясини ташкил қилиш тамойилларини билиш
- Нуклеин кислоталарнинг генетик маълумотларни сақлаш ва амалга оширишдаги ролини билиш; ген тузилиши; мутатсиялар таснифи.
- Цитогенетик тадқиқотлар, меъёрий ва санитария-гигиена талаблари бўйича лаборатория хизматини ташкил қилишни билиш.
- Молекуляр генетик тадқиқотлар учун замонавий диагностика ускуналарининг ишлаш принтсипларини билиш (хромосома касалликларини ташхислаш, жинсий хроматинни ўрганиш, ирсий касалликларни аниқлашнинг биокимёвий усуллари).

Токсикологик ва фармакологик лаборатория синовлари

- Зарарли моддага таъсир қилишнинг шакллари ва босқичларини билиш.
- Марказлар, клиникалар, ўткир заҳарланиш бўлимларининг кимёвий ва токсикологик лабораторияларида аниқланган моддаларни билиш.
- Наркологик касалхоналар ва диспансерларнинг кимёвий ва токсикологик лабораторияларида аниқланган моддаларни билиш ва дори воситаларини таҳлил қилиш.
- Фармакокинетиканинг асосий тушунчаларини билиш.
- Дори терапиясини лаборатория назоратини билиш.
- Фармакологик тадқиқотларни аниқлаш, асослари, режалаштиришини билиш;
- Токсикологик тадқиқотларнинг таърифи, асослари, режалаштирилишини билиш;
- Ўсиш омилларининг таърифини, асосларини, терапия қаршилигини билиш;
- Молекуляр токсикология, фармакология асослари, дориларнинг ўзаро таъсири ва дориларга қаршилиқнинг молекуляр асосларини билиш.

Лаборатория ахборот тизимлари (ЛАТ)

- Лаборатория тадқиқотларини марказлаштириш ва автоматлаштиришда ЛАТга эҳтиёжни билиш
- Лаборатория маълумотларини бошқариш тизимларининг хусусиятларини билиш
- Лаборатория ичидаги ахборот ва технологик жараёнларни автоматлаштиришни билиш

- Автоматлаштирилган лабораториянинг ахборот тизимига асосланган бошқа шифохоналарни автоматлаштириш тизимлари билан интеграциясини билиш
- ЛАТнинг техник воситаларини билиш
- Хусусий хусусиятлар ва мижозлар маълумотлари ва тадқиқотлар натижаларининг махфийлигини маълумотлар базаларини химоя қилишни билиш

Лаборатория хизматларини ташкил қилиш. Хавфсизлик муҳандислиги. Сифат назорати:

- Ўзбекистон Республикасида клиник лаборатор диагностикаси ривожланишининг ташкилий масалаларини билиш;
- Меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатлари асосларини билиш;
- Тиббий этика ва деонтология қоидаларини билиш;
- Тиббиёт ташкилотлари лабораториялари фаолиятини ва клиник лаборатория тадқиқотларининг сифатини бошқаришни белгилайдиган қонунчилик, меъёрий, ёъриқномавий ва услубий ҳужжатларни билиш;
- Ички лаборатория ва лабораториялараро сифатни бошқариш турларини билиш;
- Клиник лаборатор диагностикасида сифат назорати ҳақида билиш;
- Клиник лаборатор диагностикасида халқаро тизим бўйича ўлчов бирликларини билиш;
- Назорат схемаларини тузиш ва улардан фойдаланиш;
- Назорат материалларини, кўр ва панелли синовларини билиш ва фойдаланиш.

Ички органларнинг тузилиши, функцияси ва касалликлари

- Инсон танаси органлари ва тизимларининг морфологияси, физиологияси, биокимyasини билиш;
- Патоморфология асосларини, патогенезни, далилларга асосланган тиббиётнинг асосий принтсипларини, юрак-қон томир, нафас олиш, ошқозон, уrogenитал, гематопоетик, мушак-скелет, асаб, иммунитет, эндокрин тизимларининг кенг тарқалган касалликларини диагностика қилиш ва даволаш стандартларини билиш.
- Юрак-қон томир, нафас олиш, овқат ҳазм қилиш, генитоўринер, гематопоетик, мушак-скелет, асаб, иммунитет, эндокрин тизимларининг кенг тарқалган касалликларида далилларга асосланган тиббиёт нуқтаи назаридан лаборатория тадқиқотларининг клиник жиҳатдан информатсионлигини билиш;
- Фавқулодда вазиятларнинг патогенези, диагностикаси ва мониторинги асосларини билиш;
- Касалликларнинг халқаро таснифини билиш.

Преаналитика, таҳлил ва лаборатория тадқиқотларининг пост-аналитик босқичи

- Клиник лаборатория тадқиқотларининг асосий замонавий преаналитик ва аналитик технологияларини билиш;
- Клиник лаборатория тадқиқотларида ишлатиладиган ўлчаш воситаларининг, анализаторларнинг ва бошқа жиҳозларнинг асосий турлари иш принциплари ва ишлаш қоидаларини билиш;
- Лаборатория тадқиқотлари натижаларига таъсир қилувчи омилларни преаналитик, аналитик ва постаналитик босқичларда билиш;
- Тадқиқот учун материал тўплаш ва тайёрлашни билиш: биокимёвий, гематологик, гемостазологик, умумий клиник, цитологик, гистологик, микробиологик ва бошқа тадқиқотлар;
- Лаборатория амалиётида ЭЛИСА таҳлилинини билиш: иммун ферменти ферменти асослари, баъзи юқумли касалликларни ЭЛИСА усули билан ташхислаш, ЭЛИСА усули билан эндокрин касалликларни лаборатория диагностикаси, касаллик белгиларини ЭЛИСА усули билан аниқлаш;
- Лаборатория амалиётида ПЗР таҳлилинини билиш: ПЗР таҳлилининг асослари, ПСР таҳлилининг асосий босқичлари, ПЗР таҳлилинини амалий соғлиқни сақлашда қўллаш, молекуляр генетик усулларни ривожлантириш истиқболлари;
- Гематологик, биокимёвий, коагулологик ва сийдик анализаторлари устида ишлаш тамойилларини билиш: анализаторларнинг ишлаш принципи, калибрлаш, анализаторлар натижаларини шарҳлаш;

Фавқулодда вазиятлар қоидалари

- Беморни ўта хавфли инфекциялар белгилари аниқланганда ҳаракатлар қоидаларини билиш;
- Ҳарбий дала шароитида, аҳолининг кўп талафотлари ва табиий офатлар юз берган тақдирда биринчи ёрдамни ташкил этиш ва ҳажмини билиш;
- Ҳаёт учун хавфли ва фавқулодда вазиятлар учун биринчи ёрдам кўрсатиш қоидаларини билиш;
- Радиациявий хавфсизлик асосларини билиш;
- Бактериологик, кимёвий, радиацион шикастланишлар учун токсикологик тадқиқотлар ўтказиш.

Гематологик тадқиқотлар учун:

- Гематопоезнинг замонавий назариясини ва қон ҳужайралари функциясини билиш;
- Қон ва қон ҳужайраларининг умумий хусусиятларини билиш
- Қон тўплаш ва қайта ишлашни билиш, қон суртмаларни тайёрлаш, бириктириш ва бўяшни билиш.

- Танадаги гемоглобиннинг таркибини ва гемоглобинни аниқлаш усулларини билинг
- Қондаги эритроцитлар сонини ва қизил қон ҳужайралари сонини аниқлаш усулларини билиб олинг
- Қондаги ретикулоцитлар сонини ва ретикулоцитлар сонини аниқлаш усулларини билинг
- Қондаги тромбоцитлар сонини ва тромбоцитлар сонини аниқлаш усулларини билиш
- Қондаги лейкоцитлар сонини ва лейкоцитлар сонини аниқлаш усулларини билиш
- Периферик қоннинг ҳужайрали элементларини аниқлаш, лейкоцитлар формуласини ҳисоблаш
- Эритроцитларнинг чўкиш тезлигини, ЭЧТ ни аниқлаш усулларини билинг
- Турли патологик шароитлардаги қон ўзгаришининг талқинини билиш;

Умумий клиник тадқиқотлар учун:

- Сийдикнинг физик-кимёвий хусусиятларини, сийдик чўкмасининг микроскопиясини, сийдик чўкмасининг миқдорий намуналарини аниқланг.
- Физикавий ва кимёвий хусусиятлар, орқа мия суюқлигининг микроскопияси, экссудат ва трансудатлар, балғам, аёл ва эркак жинсий аъзоларининг чиқиши, ошқозон таркибидаги моддалар, ўн икки бармоқли ичак таркибидаги моддалар, сафро (ва ўн икки бармоқли ичакдаги ошқозон секретсиялари), нажаслар;
- Сийдик, орқа мия суюқлиги, экссудат ва трансудатлар, балғам, аёл ва эркак жинсий аъзоларининг чиқиши, ошқозон, ўн икки бармоқли ичак, сафро, нажас ва бошқа биоматериалларни тадқиқ қилишнинг клиник-диагностик аҳамиятини изоҳланг
- Юқумли ва яллиғланишли, аллергия, паразитар касалликларда балғам, орқа мия суюқлиги, бурун синуслари ва цервикал каналнинг оқиши, клиник-диагностик аҳамиятини билиш.

Цитологик тадқиқотлар учун:

- Цитологик текширувни ўтказиш учун асосий кўрсаткичларни билиб олинг: уяли элементлар ташҳиси (яллиғланиш жараёни, гипертрофия (кўпайиш), метаплази, дисплази)
- Канцерогенез асосларини, ўсма ўсиши ва метастазнинг хусусиятларини, малигнизация ва неоплазмаларнинг асосий клиник белгиларини, малигните учун цитологик мезонларни билинг.
- Соч, тирноқ, тери эпителиясининг асосий морфологик хусусиятларини ва уларнинг турли патологик жараёнлардаги ўзгаришларини билиш.
- Ўзгаришларнинг хусусиятларини билиш, анемиянинг турли шаклларини дифференциал ташҳис қилиш, уларни даволаш самарадорлигини мезонларини

аниқлаш, касалликнинг турли босқичларида лаборатория кўрсаткичларининг динамикасини изоҳлаш

- Лейкоцитоз ва лейкопения лаборатория диагностикаси усулини билиш, периферик қоннинг лаборатория кўрсаткичлари динамикасини изоҳлаш
- Тромбоцитоз ва тромбоцитопения лаборатория диагностикаси қандай ўтказилишини билиш, периферик қоннинг лаборатория параметрлари динамикасини изоҳлаш
- Ўткир лейкомия цитоморфологик ташхисини билиш
- Сурункали лейкомиянинг цитоморфологик ташхисини билиш, сурункали лейкомия босқичлари ва гематологик ўзгаришлар динамикасини тавсифлаш

Биокимёвий тадқиқотлар:

- Оқсиллар, липидлар, углеводлар метаболизмининг асосий жараёнларини ва уларни бошқаришни билиш;
- Ферментни аниқлашнинг диагностик аҳамиятини билиш;
- Клиник ва диагностик аҳамиятини, гормонлар, биологик фаол моддаларни аниқлашни билиш;
- Сув-туз метаболизмининг лаборатория параметрларини ва унинг бузилишини билиш;
- Турли хил касалликларда кислота-асос мувозанати ва унинг бузилиш кўрсаткичларини билиш;
- Минерал метаболизм кўрсаткичларини ва унинг бузилишини билиш;
- Ўткир ҳолатлар - диабетик кома, ўткир панкреатит, миокард инфаркти ва бошқаларни диагностика қилиш учун дастур тузишни билиш.

Коагуляцион тадқиқотлар учун:

- Функционал гемостаз тизимининг замонавий асосларини ва уларнинг таркибий қисмларини билиш;
- Қон томир - тромбоцит гемостазининг лаборатория параметрларини ўрганиш усулларини билиш;
- Плазма гемостазининг лаборатория параметрларини ўрганиш усулларини билиш;
- Антикоагулянт ва фибринолитик тизим кўрсаткичларини ўрганиш усулларини билиш;
- Антитромботик терапияни лаборатория назоратини билиш;
- Гемостаз тизимининг касалликларини ва уларнинг энг кўп учрайдиган касалликларида лаборатория диагностикасини билиш.

Паразитологик тадқиқотлар натижаларига кўра:

- Паразитар касалликларнинг биологияси, морфологияси, этиопатогенези, эпидемиологиясини билиш;

- Думалоқ гелминтларнинг лаборатор диагностикасини билиш;
- Бармоқ куртларининг лаборатория диагностикасини билиш;
- Ёриқлар лаборатория диагностикасини билиш;
- Ичакдаги протозоядан келиб чиқадиган касалликларни лаборатория диагностикасини билиш;
- Қон паразитларининг лаборатор диагностикасини билиш, қалин томчи ва безгак паразитларининг безгак турларини фарқлаш
- Тўқималар паразитларининг лаборатор диагностикасини билинг.
- Тери ва таносил касалликлари ташхисини билиш, биоматериални ўрганиш натижаларини шарҳлаш

Молекуляр биологик тадқиқотлар учун:

- Молекуляр генетик тадқиқот асослари ва технологиясини билиш;
- Функционал ташкилотни, ген тизимининг таркибий қисмларини, геномиканинг асосий тушунчаларини, метаболомикани, протеомикани, нуклеотидомикани билиш;
- Ирсий, юқумли, нафас олиш, онкологик, моноген ва мултифакториал касалликларни ташхислаш учун молекуляр генетик усулларни билиш.

Иммунологик тадқиқотлар

- Иммунологик ҳолатни баҳолаш: нейтрофилларнинг фагоцитик ва метаболик фаоллигини аниқлаш, носпесифик гуморал омилларни аниқлаш (лизозим, С-реактив оксил, қўшимча), Т ва Б лимфоцитларини аниқлаш, иммуноглобулинларни, қон тизимининг антигенларини аниқлаш, эритроцитлар антигенлари ва антигенлар лейкоцитлар, тромбоцитлар ва плазма оксиллари, эритроцитлар, лейкоцитлар, тромбоцитларга антитаналарни аниқлаш (турли усуллар билан)
- Иммунофермент текширув асосини, ЭЛИСА тамойилларини, рақобатдош ва рақобатсиз тадқиқот усулларини билиш;
- ЭЛИСА томонидан цитокинлар, иммуноглобулинлар таърифини билиш;
- ЭЛИСА усули билан ОИВ инфекциясининг ташхисини, усулнинг афзалликлари ва камчиликларини билиш;
- ЭЛИСА усули ёрдамида вирусли гепатит, ТОРЧ инфекциялари, жинсий йўл билан юқадиган касалликлар, ўсма маркерлари, аутоиммун ва юқумли касалликларнинг барча белгиларини билиш;
- Эндокрин касалликларнинг ЭЛИСА белгиларини билинг.

6. ФУНДАМЕНТАЛ ТИББИЁТ МУТАХАССИСИНИНГ МУНОСАБАТЛАРИГА ҚЎЙИЛГАН ТАЛАБЛАР

Беморларга нисбатан фундаментал тиббиёт мутахассиси томонидан кўрсатиладиган муносабат

- Шифокор деонтологияси;
- Шифокор сирларини сақлашга риоя қилиш;
- Беморга ва унинг оила аъзоларига соғлом турмуш тарзини ўзгартириш бўйича маслаҳатлар бериш;
- Беморлар ва ижтимоий заиф гуруҳларга ғамхўрлик қилиш мониторинги;
- Рационал тиббий аралашув;
- Шифохонагача бўлган босқичда диагностика;
- Ходимлар билан коллегиял муносабатларни ўрнатиш
- Жамоавий ишлаш;
- Меҳнатни ташкиллаштириш;
- Бошқа муассаса ходимлари билан ҳамкорлик қилиш;
- Маслаҳатчиларни жалб қилиш;

Шифокор малакасини ошириш

- Диагностиканинг замонавий усулларини ўзлаштириш;
- Малакали хужжатларни юритиш ва ҳисоботлар тайёрлаш;
- Узлуксиз касбий таълим олиш;
- Компютер ва ахборот технологиялари билан ишлаш, чет тилларини ўрганиш;
- ҚВП/ҚОП ва ОП ларда ишларни ташкил қилиш.

7. УЗЛУКСИЗ КАСБИЙ ТАЪЛИМ ВА ФУНДАМЕНТАЛ ТИББИЁТ МУТАХАССИСИНИНГ АТТЕСТАЦИЯСИ

Фундаментал тиббиёт ихтисослигига эга мутахассиси доимий равишда ўз-ўзини ўқитиш орқали касбий билим ва кўникмаларини доимий равишда ошириб бориши керак. Фундаментал тиббиёт ихтисослигига эга мутахассиси олий тиббий ўқув юртларида, малака ошириш институтларида сертификатлар ва / ёки гувоҳномалар олиш билан ойлик цикл шаклида ўқитишлари мумкин.

Фундаментал тиббиёт ихтисослигига эга мутахассиси туман, вилоят ва республика миқёсида соғлиқни сақлаш бўлимлари ёки халқаро ташкилотлар томонидан ташкиллаштирилган қисқа муддатли ўқув курслари ва семинарларда қатнашиши керак, шундан сўнг у сертификат, шаходатнома ва гувоҳномалар олади.

Ҳар бир Фундаментал тиббиёт ихтисослигига эга мутахассиси тиббий ёрдам сифатини яхшилаш учун ҳар йили текширув ўтказади. Тиббиёт бўлими учун энг муҳим муаммо ҳақида у лойиҳа тайёрлайди, натижалари тиббий кенгашда муҳокама қилинади.

Ҳар бир умумий амалиёт шифокоридан аҳоли саломатлигини сақлаш ва беморларга тиббий ёрдам кўрсатиш бўйича қилинган ишлар тўғрисида йиллик ҳисобот тақдим этиш талаб этилади.

Ҳар 5 йилда Фундаментал тиббиёт ихтисослигига эга мутахассиси унинг малакасини тасдиқлаш учун профессионал сертификатлаш имтиҳонини топшириш талаб этилади.

**Малака тавсифномаси тузилишида қуйидаги
ҳужжатлар билан ишланган:**

1. Ўтган йилларнинг малака хусусиятлари.
2. Халқаро Х касалликларнинг таснифлаш маълумотлари.
3. Ўзбекистон, Россия ва бошқа мамлакатларнинг Умумий амалиёт шифокори ва педагог соҳасидаги олимларнинг фаолияти.
4. ЖССТ / ЮНИСЕФ материаллари.
5. Бир қатор Интернет сайтларининг материаллари.